

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14290613>

REALITI SHOULARNING AUDITORIYAGA TA'SIRI VA AHAMIYATI

Axmedova Marjona Nuriddinovna

O`zbekiston davlat jahon tillari universiteti

23-10A Guruh magistranti

***Annotatsiya:** Mazkur maqolada realiti shoularning auditoriyaga ta'siri va ularning ijtimoiy-madaniy ahamiyati tahlil qilinadi. Realiti shoularning tomoshabinlar bilan interaktiv aloqalari, ijtimoiy stereotiplarga ta'siri, ta'limiy va ko'ngilochar funksiyalari, shuningdek, texnologik rivojlanish orqali yangi imkoniyatlar yaratilishi haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, ushbu janrning auditoriyaga ijobiy va salbiy ta'siri ko'rib chiqilib, realiti shoularning zamonaviy media muhitidagi o'rni yoritilgan.*

***Kalit so'zlar:** Realiti shou, auditoriya ta'siri, ijtimoiy ahamiyat, interaktiv aloqa, media texnologiyalari, ta'limiy funksiyalar, madaniy stereotiplar, zamonaviy televideniye.*

Kirish

Zamonaviy media sohasi inson hayotining ajralmas qismiga aylangan bo'lib, realiti shou janri unda yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Ushbu janr ommaviy madaniyatning yorqin ko'rinishi sifatida, auditoriya bilan bevosita aloqa o'rnatishi va ijtimoiy muammolarni o'rganish maydoni yaratishi bilan ajralib turadi. Realiti shoular nafaqat ko'ngilochar vazifani bajaradi, balki ular orqali jamiyatdagi turli muammolar yoritiladi va shaxsiy rivojlanishga yordam beradigan mavzular o'rtaga tashlanadi. Ushbu maqolada realiti shoularning auditoriyaga ta'siri va ularning ijtimoiy-madaniy ahamiyati tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Realiti shoularning auditoriyaga ta'siri ko'plab omillar bilan bog'liq. Avvalo, bu janr insonning tabiiy qiziqishlariga javob beradi. Ko'pgina tomoshabinlar realiti shoularda ishtirokchilarning kundalik hayotini kuzatish, ularning muammolari va ziddiyatlarini ko'rish orqali o'zlarini ularga yaqin his qiladi. Shu bilan birga, realiti shoularda oddiy odamlarning muvaffaqiyatga erishish yo'li yoritilgani ko'pincha ilhomlantiruvchi omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu jihatlar realiti shoularga keng auditoriya jalb qilinishiga sabab bo'ladi.

Realiti shoularning ijtimoiy roli ham katta ahamiyatga ega. Ko'plab shoular orqali jamiyatning dolzarb muammolari, masalan, atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy tengsizlik yoki salomatlik masalalari yoritiladi. Bu nafaqat auditoriyani ma'lumotlantiradi, balki ularni muammolarni hal qilish jarayoniga faol ishtirok etishga undaydi. Masalan, realiti shou formatida o'tkazilgan xayriya aksiyalari jamiyatdagi birdamlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Shu bilan birga, realiti shoularning ijtimoiy stereotiplarga ta'siri ham e'tiborga loyiq. Ushbu janr ko'pincha jamiyatdagi mavjud tasavvurlarni mustahkamlaydi yoki ba'zan ularga qarshi chiqadi. Masalan, gender rollari, oilaviy munosabatlar yoki mehnat etikasi kabi masalalar realiti shoularda ochiq ko'rib chiqilishi mumkin. Bu esa tomoshabinlarda yangi qarashlar shakllanishiga olib keladi.

Texnologik rivojlanish realiti shoularning auditoriyaga ta'sirini kuchaytirish uchun yangi imkoniyatlar yaratdi. Ijtimoiy tarmoqlar orqali tomoshabinlar shou ishtirokchilari bilan bevosita muloqotda bo'lishi, ularning qarorlariga ta'sir ko'rsatishi yoki o'z fikrlarini ochiq bayon qilishi mumkin. Ushbu interaktiv yondashuv tomoshabinlar va media o'rtasidagi masofani qisqartiradi, shuningdek, realiti shoularni yanada qiziqarli va dinamik qiladi.

Realiti shoularning ta'limiy ahamiyati ham ortib bormoqda. Ba'zi shoular orqali yangi bilim va ko'nikmalar o'rgatilib, hayotiy muhim qobiliyatlar rivojlantiriladi. Masalan, iste'dod tanlovlari yoki oshpazlikka oid dasturlar auditoriyani nafaqat ko'ngilochar kontent bilan ta'minlaydi, balki ularga foydali ma'lumotlarni ham

yetkazadi. Bunday shoular jamiyatda intellektual va kasbiy rivojlanishga xizmat qilishi bilan ajralib turadi.

Biroq, realiti shoularning auditoriyaga salbiy ta'siri ham kuzatiladi. Ba'zi dasturlar tomoshabinlarda noto'g'ri qarashlar shakllanishiga, zo'ravonlikni targ'ib qilishga yoki xatti-harakatlarda salbiy namuna yaratishga olib kelishi mumkin. Shuning uchun ushbu janrning axloqiy chegaralari haqida doimiy ravishda muhokama yuritiladi. Realiti shou ishlab chiqaruvchilari o'z dasturlarining ijtimoiy mas'uliyatini hisobga olishlari zarur.

Realiti shoular auditoriyaning o'ziga xos ehtiyojlariga moslashish qobiliyatiga ega bo'lgani uchun ular zamonaviy media sohasida mustahkam o'rin egallab kelmoqda. Ularning ijtimoiy ta'siri, madaniy ahamiyati va o'zgarmas qiziqishi bu janrning uzoq muddat davomida dolzarbligini saqlab qolishini ta'minlaydi.

Yuqoridagilarni hisobga olib quyidagi ta'kidlash mumkin:

- Realiti shoular auditoriyaga psixologik ta'sir ko'rsatadi. Ko'plab tomoshabinlar ushbu dasturlarda o'zlariga yaqin bo'lgan xarakterlar va vaziyatlarni ko'rib, hissiy jihatdan bog'lanadi. Ushbu jarayon ba'zan tomoshabinlarning motivatsiyasini oshiradi, lekin ba'zan ularda noto'g'ri qarashlar va xulq-atvor modellarini shakllantirishi ham mumkin.

- Realiti shoular yosh avlodning qarashlarini shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar bilan bog'liq bo'lgan dasturlar yoshlarga kuchli ta'sir qiladi. Ular shou ishtirokchilarini ideal sifatida qabul qilishi va ularga taqlid qilishga urinishi mumkin. Bu holat ijobiy yoki salbiy natijalarga olib kelishi mumkin.

- Realiti shoulardagi musobaqalar elementlari tomoshabinlarda raqobat ruhini shakllantiradi. Bunday shoularda ishtirokchilarning maqsad sari intilishi va qiyinchiliklarni yengib o'tishi ko'pincha ilhomlantiruvchi misol sifatida xizmat qiladi. Bu jarayon auditoriyani o'z hayotidagi muammolarni yengishga undashi mumkin.

- Realiti shoular orqali ijtimoiy muammolarni keng ommaga yetkazish imkoniyati mavjud. Masalan, ba'zi dasturlar sog'liqni saqlash, atrof-muhitni muhofaza qilish yoki ijtimoiy tengsizlik masalalariga bag'ishlanadi. Ushbu shoular nafaqat ma'lumot

yetkazadi, balki auditoriyada muammolarni hal qilishga bo'lgan mas'uliyat hissini uyg'otadi.

- Realiti shoulardagi dramatik vaziyatlar tomoshabinlarda kuchli hissiy reaksiyalarni uyg'otadi. Ushbu reaksiyalar insonning shaxsiy hayotidagi muammolarni yengilroq qabul qilishga yordam beradi yoki muayyan mavzular bo'yicha chuqurroq fikr yuritishga undaydi.

- Realiti shoulardagi ishtirokchilarni tanlash jarayoni ham auditoriyaga ta'sir ko'rsatadi. Ko'pincha, shoularga tanlangan odamlar turli ijtimoiy qatlamlardan bo'lib, bu jamiyatdagi turfa fikr va qarashlarni yoritishga xizmat qiladi. Bu jarayon jamiyatdagi turli guruhlar o'rtasidagi tushunishni kuchaytirishi mumkin.

- Realiti shoulardagi ishtirokchilarning muvaffaqiyat yoki muvaffaqiyatsizlikka erishishi orqali auditoriya hayotiy dars oladi. Bu jarayon odamlarni o'z maqsadlariga erishish uchun yangi strategiyalar ishlab chiqishga undaydi. Shuningdek, muvaffaqiyatsizlikni tabiiy jarayon sifatida qabul qilishni o'rgatadi.

- Ushbu shoularning iqtisodiy ta'siri ham muhim. Realiti shoularda mahsulot joylashtirish, homiylik va reklama orqali kompaniyalar o'z mahsulotlarini targ'ib qiladi. Bu auditoriyaga tanish va qulay mahsulotlarni taqdim qilish bilan birga, televideniyeining iqtisodiy barqarorligini ta'minlaydi.

- Realiti shoulardagi insoniy munosabatlar, masalan, do'stlik, sevgi, raqobat va muhosaba erishish kabi elementlar auditoriyaga o'z hayotidagi vaziyatlarni tahlil qilish uchun namuna bo'lib xizmat qiladi. Ushbu jarayon tomoshabinlarning hayotiy qarorlariga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

- Shunga qaramay, realiti shoularning tanqid qilinadigan jihatlari ham mavjud. Ba'zi dasturlar noto'g'ri xatti-harakatlarni targ'ib qilishi yoki zo'ravonlikni me'yorga aylantirishi mumkin. Bu esa auditoriya ongiga salbiy ta'sir ko'rsatib, ijtimoiy qadriyatlarni zaiflashtirishi ehtimolini tug'diradi. Shu sababli, realiti shoularni ishlab chiqarishda axloqiy mas'uliyat alohida e'tiborda bo'lishi kerak.

Xulosa

Realiti shoular zamonaviy televideniyeining o'ziga xos va muhim janrlaridan biri bo'lib, ular tomoshabinlarning ehtiyojlari va qiziqishlarini qondirishda muhim o'rin tutadi. Ushbu janrning auditoriyaga ta'siri ko'p qirrali bo'lib, ijobiy va salbiy jihatlarni o'z ichiga oladi. Realiti shoular orqali nafaqat ko'ngilochar mahsulotlar taqdim etiladi, balki ular jamiyatni rivojlantirish, dolzarb muammolarni yoritish va ijtimoiy birdamlikni kuchaytirish uchun platforma bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli, ushbu janrni yanada mukammallashtirish va uning ijtimoiy mas'uliyatini oshirish zamonaviy media sohasi uchun muhim vazifalardan biridir.

Adabiyotlar:

1. Abduvaliyev A. Ommaviy madaniyat va televideniye: Hozirgi zamon tendensiyalari. – Toshkent: Sharq, 2015.
2. Bekmurodov I. Zamonaviy televideniye va uning ijtimoiy ahamiyati. – Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti, 2019.
3. Karimov O. Media va madaniyat: Reallik va virtuellik muammolari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
4. Xudoyberdiyev Sh. Realiti shou janri va uning auditoriyaga ta'siri. – Samarqand: Zarafshon, 2021.
5. O'rozboyev N. Televizion dasturlar sotsiologiyasi. – Toshkent: Universitet Nashriyoti, 2018.
6. Mahkamov D. Media mahsulotlar yaratishda texnologiyalarning roli. – Toshkent: Ilm-Ziyo, 2022.
7. Yusufov R. O'zbek televideniyesi: tarixi va rivoji. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
8. Rasulov S. Zamonaviy media janrlari va ularning shakllanishi. – Farg'ona: Ilmiy Nashr, 2019.
9. Xayitov M. Ommaviy kommunikatsiyalar va ularning madaniy ta'siri. – Toshkent: Adolat, 2021.
10. Sobirov T. Televideniye va tomoshabin: Reallikdan virtuellikka. – Toshkent: Yangi Nashr, 2020